

Nr 13.

Ankom till Riksdagens kansli den 20 mars 1911 kl. 4 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om utsträckning i visst afseende af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet att meddela förbud mot försäljning af brännvin.

(2:a Afd.)

I en till bevillningsutskottet hänvisad, inom Andra kammaren af herr *Norlén* m. fl. väckt motion, nr 153, hemställes, att Riksdagen ville besluta sådan ändring i eller tillägg till kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin, att Konungens befallningshafvande må äga befogenhet, att efter därom gjord anhållan af de kommunala myndigheterna, meddela ständigt förbud mot försäljning af brännvin vissa veckodagar, samt att vederbörande utskott ville föreslå sådan ändring i eller tillägg till nämnda förordning, som för ändamålets vinnande ansåges erforderligt.

Såsom skäl för sin framställning anföra motionärerna:

»På framställning af Nykterhetsfolkets Centralkommitté i Sundsvall beslöto Sundsvalls stadsfullmäktige den 15 oktober 1909 hos Konungens befallningshafvande i Västernorrlands län utverka sådan inskränkning i försäljningen af brännvin, att Sundsvalls utskänkningsbolags utminuterings- och försäljningsställen skulle hållas stängda lördagar samt dagen före helgdag. Konungens befallningshafvande ansåg sig icke på grund af gällande förordning äga befogenhet besluta ifrågasatta inskränkning. Kungl.

Maj:t har icke heller funnit skäl göra ändring i Konungens befallningshafvandes beslut.

Ärendets behandling inhämtas af följande handlingar.

Utdrag af protokoll, hållet vid stadsfullmäktiges i Sundsvall sammanträde den 15 oktober 1909.

Då förslag inom stadsfullmäktige den 12 sistlidne maj väcktes därom, att stadsfullmäktige måtte för sin del medgifva rätt till detaljhandel med brännvin här i staden från angifvet antal försäljningsställen, upptog herr D. Larsson såsom egen motion en af styrelsen för Nykterhetsfolkets Centralkommitté gjord skriftlig framställning, att stadsfullmäktige ville vid beviljande af utminuterings- och utskänkingsrättigheter fästa det villkoret, att ingen rusdrycksförsäljning af något slag måtte få äga rum dagen före sön- och helgdag, hvarvid herr Larsson emellertid förklarade, att framställningen allenast åsyftade de rättigheter, som utskänkingsbolaget själf utöfvade samt den rättighet, som utöfvades af herr Botvid Johansson.

Efter föredragning af från beredningsutskottet infordradt utlåtande i ärendet funno stadsfullmäktige efter hållen öfverläggning skäligt att i enlighet med utskottets hemställan hos Konungens befallningshafvande utverka sådan inskränkning i försäljningen af spritdrycker här i staden, som med herr Larssons motion afsåges.

Ex. protokollo
E. Ödlund.

Enligt protokoll af den 4 november 1909 biträdde magistraten stadsfullmäktiges beslut blott med den ändring, »att äfven å dessa dagar under eljest tillåten tid efter skriftlig rekvisition till för pålitlighet kända personer skulle få hemsändas brännvin».

Konungens befallningshafvandes i Västernorrlands län resolution i fråga om inskränkning i tiden för utminutering och utskänkning af brännvin inom Sundsvalls stad, gifven Härnösand i landskansliet den 31 december 1909.

Genom resolution den 27 september 1888 förordnade Konungens befallningshafvande, att i Sundsvalls stad skulle tills vidare och intill dess annorledes kunde vara förordnad minuthandel med brännvin få äga rum allenast från klockan 9 förmiddagen till klockan 4 eftermiddagen, samt att utskänkingsställe, där utskänkning af utskänkingsbolaget utöfvades, skulle vara stängdt från klockan 4 eftermiddag dagen före sön- eller helg-

dag till påföljande söckendag klockan 9 förmiddag. Sedan Konungens befallningshafvande den 21 juli 1909 med godkännande af stadsfullmäktiges i Sundsvall underställda beslut medgifvit, att inom staden finge för en tid af tre år, räknadt från och med den 1 januari 1910, upplåtas rätt till detaljhandel med brännvin å tre utminuteringsställen och tio utskänkingsställen, har Konungens befallningshafvande den 4 därpå följande oktober antagit ett af Sundsvalls utskänkingsbolag afgifvet anbud om öfvertagande af nämnda rättigheter, dels ock den 14 december 1909 lämnat bifall till en af nämnda bolag gjord framställning att, bland annat, till kaptenen Per Botvid Johansson öfverlåta en utminuteringsrättighet för tiden till och med den 31 december 1910.

Vid sammanträde den 15 oktober 1909 beslutade stadsfullmäktige i Sundsvall hos Konungens befallningshafvande utverka sådan inskränkning i försäljningen af spritdrycker i staden, att försäljning af dylika drycker icke finge äga rum dagen före sön- och helgdagar, hvilket beslut dock förklarades afse »allenast de rättigheter utskänkingsbolaget själf utöfvade samt den rättighet, som utöfvades af herr Botvid Johansson». På grund af detta beslut, hvilket tagit åt sig laga kraft, hafva stadsfullmäktige hos Konungens befallningshafvande anhållit om den inskränkning i tiden för försäljning af spirituösa drycker, som i nämnda beslut afses.

Konungens befallningshafvande har tagit målet i öfvervägande, och som bestämmelsen i 29 § mom. 4 i kungl. förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, att Konungens befallningshafvande, då särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, äger därom förordna, icke kan anses innebära befogenhet för Konungens befallningshafvande att, på sätt stadsfullmäktige ifrågasatt, meddela ständigt gällande förbud för utminutering eller utskänkning af brännvin under viss söckendag i hvarje vecka, äfven vid andra tillfällen än dem, som afses i 28 § 2 mom. af nämnda kungl. förordning. kan förevarande framställning icke vinna Konungens befallningshafvandes bifall; men finner i anledning af framställningen Konungens befallningshafvande skäligt härigenom förordna, att i Sundsvalls stad skall tills vidare och intill dess annorledes förordnas utminutering eller utskänkning af brännvin å försäljningsställe, där rättighet till sådan detaljhandel utöfvas af det inom staden för ändamålet bildade bolag eller af ofvan bemälda Per Botvid Johansson, vara förbjuden å dag näst före sön- och helgdag efter kl. 12 på dagen.

Den, som med denna resolution icke åtnöjes, äger att själf eller genom laga ombud hos Kungl. Maj:t i underdånighet söka ändring genom besvär etc.

På landshöfdingeämbetets vägnar:

Axel Arnell.

Kristian Falk.

Öfver denna Konungens befallningshafvandes resolution besvarade sig tio stadsfullmäktigeledamöter hos Kungl. Maj:t genom följande skrifvelse:

Till Konungen.

Öfver Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Västernorrlands län resolution af den 31 sistlidne december i Sundsvalls stadsfullmäktiges beslut af den 15 oktober 1909 att utverka sådan inskränkning i försäljning af spritdrycker i staden, att försäljning af dylika drycker icke finge äga rum dag före sön- och helgdagar, få vi härmed i underdånighet anföra besvär.

Konungens befallningshafvande har, såsom af handlingarna framgår, förklarar sig anse, att bestämmelserna i § 29 mom. 4 af kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin icke kan anses ge Konungens befallningshafvande befogenhet att meddela ständigt förbud för utminutering eller utskänkning af brännvin under viss söckendag i hvarje vecka, äfven vid andra tillfällen än dem, som afses i § 28 mom. 2 af nämnda förordning. Det synes oss emellertid vara alldeles klart, att bestämmelserna i § 29 mom. 4 icke kunna syfta på de förhållanden, som omnämnas i § 28 mom. 2, rörande hvilka i stad varande polismyndighet bemyndigas meddela föreskrifter, utan på de allmänna tidsbestämmelserna i § 29 mom. 1 och 2. En sådan tolkning, som den Konungens befallningshafvande sökt ge § 29 mom 4, skulle tydligen förhindra äfven en sådan inskränkning som den Konungens befallningshafvande nu ansett sig befogad bestämma.

Många talande skäl finnas för att herrar stadsfullmäktiges begäran i sin helhet bifölles, bland hvilka, utom dem, som anförts i Nykterhetsfolkets Centralkommittés skrifvelse till herrar stadsfullmäktige af den 10 maj 1909, ytterligare må anföras följande: De flesta arbetare här i staden få sina aflöningar på fredagsafton, och hvarje lördagsmorgon går i regel ett stort antal af dessa med sin aflöning till krogen, och familjen — ofta bestående af utom hustrun ett större eller mindre antal minderåriga barn — får skaffa sig bröd bäst den vill och kan. Många af de arbetare ute i

det stora sågverksdistriktet, hvilka hafva s. k. nattvakt och i regel avsluta sitt arbete kl. 6 på lördagsmorgon, bruka också resa in till staden på lördagen för att köpa spritdrycker. Vi äro fullt öfvertygade om att, därest krogarna vore stängda å ifrågasatta dagar, så skulle det rådande eländet i väsentlig grad minskas, och den fattige arbetaren komma att använda mycket mera af sina penningar till familjens uppehälle, än hvad nu är fallet. Lindring i den nuvarande betungande fattigvården skulle därigenom åstadkommas.

På grund af hvad vi sålunda anført, få vi i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t med upphäfvande af bemälda Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes resolution af den 30 december 1909 behagade antingen fastställa herrar stadsfullmäktiges i Sundsvall beslut den 15 oktober 1909 eller ock återförvisa ärendet till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande för förnyad pröfning.

Sundsvall den 28 februari 1910.

(Namnunderskrifter.)

Besvär anfördes äfven af Nykterhetsfolkets Centralkommitté, hvars skrifvelse därjämte undertecknades af 74 af stadens röstberättigade invånare.

Med anledning af af Kungl. Maj:t infordradt yttrande af icke klagande ledamöter af Sundsvalls stadsfullmäktige hafva dessa i skrifvelse till Konungen den 15 juni 1910 instämt i de klagandes besvär. Magistraten och Konungens befallningshafvande hafva åberopat föregående yttranden.

Efter att hafva relaterat innehållet af handlingarna i målet yttrar Kungl. Maj:t i resolution af den 30 september 1910: »Detta med mera handlingarna innehålla har Kungl. Maj:t tagit i öfvervägande och finner icke skäl göra ändring i Kungl. Maj:ts befallningshafvandes resolution, hvilket etc.»

Af Kungl. Maj:ts resolution framgår således, att Konungens befallningshafvande icke på grund af gällande förordning äger befogenhet biträda de kommunala myndigheternas beslut om ständigt förbud mot försäljning af brännvin viss veckodag. Om de kommunala myndigheterna äga öppen blick för det ökade elände, som en större spritkonsumtion särskildt under s. k. torgdagar medför, och vilja förekomma detta genom att stänga krogarna dessa dagar, skulle således detta icke vara möjligt med stöd af gällande brännvinsförsäljningsförordning.»

Utskottet. Sedan numera, på sätt i motionen erinrats, af Kungl. Maj:t i visst mål fastslagits, att den Kungl. Maj:ts befallningshafvande i 29 § 4 mom. af gällande brännvinsförsäljningsförordning gifna befogenheten i fråga om »försäljningstidens inskränkning eller utsträckning» icke omfattar rätt att för hel veckodag förbjuda detaljhandel med brännvin, hafva motionärerna funnit önskvärdheten af sådan rätt för Kungl. Maj:ts befallningshafvande påkalla ändring i författningen.

Utskottet vill icke bestrida, att exempelvis å platser med talrik arbetarebefolkning det kan vara för nykterheten gagneligt, att försäljningsstäl-
lena hållas stängda under gängse aflöningsdag eller därpå följande dag.

Något principiellt hinder för den ifrågasatta utsträckningen af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet kan ej heller anses föreligga. Tvärtom synes densamma stå i full öfverensstämmelse med grundprincipen för hela försäljningslagstiftningen, nämligen kommunernas rätt att, där ej fråga är om tillfälliga rättigheter, hvarom i 16 § brännvinsförsäljningsförordningen sägs, i första hand bestämma, huruvida någon detaljhandel med brännvin alls skall få äga rum inom kommunen. Det ligger då också onekligen en inkonsekvens däri, att en kommun, enligt gällande bestämmelser, väl kan genom sin vetorätt förhindra egentlig sådan handel öfver hufvud inom kommunen, men icke skall kunna få genom Kungl. Maj:ts befallningshafvande genomfördt ett önskemål om allenast viss begränsning af densamma efter de inom kommunen rådande särskilda förhållandena.

Utskottet har följaktligen funnit sig böra biträda motionärernas framställning, och har utskottet till vinnande af motionens syfte ansett ett tillägg böra göras i 29 § brännvinsförsäljningsförordningen.

På grund häraf hemställer utskottet,

att Riksdagen, i anledning af herr Norléns m. fl. förevarande motion, II: 153, om utsträckning i visst afseende af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet att meddela förbud mot försäljning af brännvin, ville för sin del besluta:

1) att 29 § i förordningen den 9 juli 1905 angående försäljning af brännvin skall från den dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, erhålla följande ändrade lydelse:

- 29 §. 1. Utminutering — — — eftermiddagen.
2. Utskänkning — — — aftonen.

3. Under — — — gäster.

4. Där — — — förordna.

5. *Kungl. Maj:ts befallningshafvande äger och att på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande förordna, att å viss veckodag detaljhandel med brännvin skall vara förbjuden.*

6. Under gudstjänst skall utskänkningsställe alltid vara tillstängdt.

2) att i följd däraf 40 § i samma förordning samtidigt skall erhålla denna lydelse:

Idkar — — — föryttra,

eller förbryter sig den, som till detaljhandel med brännvin berättigad är, mot 29 § 3 eller 6 mom. eller mot 30 §,

böte — — — förlustig.

Utöfvar — — — nyss är sagdt.

Stockholm den 20 mars 1911.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Herrar *E. Bohnstedt*, *Nilsson* i Bonarp och *Röing* hafva begärt få antecknad, att de icke deltagit, den förstnämnde i ärendets slutliga behandling, och de båda senare i ärendets behandling öfver hufvud inom utskottet.
